

Finanšu ministrija

IKGADĒJAIS ZIŅOJUMS PAR REVĪZIJAS PAKALPOJUMU KVALITĀTES KONTROLES NODROŠINĀŠANU 2023.GADĀ

APSTIPRINU
Finanšu ministrijas
Valsts sekretāre
Baiba Bāne

Datumu skatīt dokumenta paraksta laika zīmogā, Rīga

**Ikgadējais ziņojums
par revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles
nodrošināšanu 2023.gadā**

2024.gads, Rīga

Tiesiskais regulējums

Latvijas Republikas Finanšu ministrija (turpmāk – Ministrija) ir sagatavojusi Ikgadējo ziņojumu par revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles nodrošināšanu 2023.gadā (turpmāk – Ziņojums), pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 16.aprīļa Regulas (ES) Nr.537/2014 par īpašām prasībām attiecībā uz obligātajām revīzijām sabiedriskas nozīmes struktūrās un ar ko atceļ Komisijas Lēmumu 2005/909/EK (turpmāk – Regula Nr.537/2014) 28.panta “c” apakšpunkta un Ministru kabineta 2017.gada 7.marta noteikumu Nr.136 “Noteikumi par revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles prasību ievērošanas pārbaudi un pilnvaroto pārstāvju kvalifikācijas prasībām” (turpmāk – MK Noteikumi Nr.136) 28.punktā minētajām ziņošanas prasībām un termiņiem.

Saskaņā ar Revīzijas pakalpojumu likuma 37.⁵ panta pirmo daļu Ministrija ir kompetentā iestāde Regulas Nr.537/2014 20.panta 1.punkta izpratnē, un ir atbildīga par šajā regulā tai noteikto uzdevumu izpildi un regulas noteikumu piemērošanas nodrošināšanu.

Revīzijas pakalpojumu likuma 35.¹ panta “Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontrole” pirmā daļa nosaka, ka Ministrija sadarbībā ar Latvijas Zvērinātu revidentu asociāciju (turpmāk – LZRA) nodrošina uz riska pieeju balstītu revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroli, lai tiktu ievērotas normatīvo aktu, Latvijā atzīto starptautisko revīzijas standartu (turpmāk – SRS) un Latvijā atzīto starptautisko publiskā sektora revīzijas standartu prasības, profesionālās ētikas normas, neatkarība un objektivitāte revīzijas pakalpojumu sniegšanā.

Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles prasību ievērošanas pārbaudi (turpmāk – Pārbaude) Ministrijas pilnvarotie pārstāvji veic saskaņā ar Regulas Nr.537/2014 26.panta un Revīzijas pakalpojumu likuma 35.¹ panta prasībām, kā arī ievērojot MK Noteikumos Nr.136 noteikto Pārbaudzi norises kārtību. MK Noteikumi Nr.136 nosaka arī, Ministrijas pilnvaroto pārstāvju kvalifikācijas prasības, Pārbaudes protokolā ietveramās ziņas un Pārbaudzi programmas saturu.

Ministrija nodrošina uz risku izvērtējumu balstītu revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroli tām zvērinātu revidentu praksēm, kuras ir sniegušas revīzijas pakalpojumus sabiedriskas nozīmes struktūrām (turpmāk – SNS) un Ministrijas pilnvarotie pārstāvji ne retāk kā reizi trijos gados pārbauda, kā revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles prasības ievēro zvērināts revidents un tās zvērinātu revidentu komercsabiedrības (turpmāk – zvērinātu revidentu prakse), kuras sniegušas revīzijas pakalpojumus SNS, un sastāda šīs Pārbaudes protokolu.

Līdz ar to turpmāk šajā Ziņojumā tiks sniegta informācijai tikai par Ministrijas pilnvaroto pārstāvju veikto Pārbaudzi rezultātiem.

Veiktie uzraudzības pasākumi

Ministrijas pilnvarotie pārstāvji veic Pārbaudi – zvērinātu revidentu prakses līmenī un atsevišķa konkrēta revīzijas uzdevuma līmenī, lai novērtētu iekšējās kvalitātes vadības sistēmas (turpmāk – IKVS) vides funkcionalitāti gan zvērinātu revidentu prakses līmenī, gan arī IT sistēmas¹ atlasītā atsevišķā konkrētā revīzijas uzdevuma, ko veicis pārbaudāmās zvērinātu revidentu prakses ietvaros tajā strādājošais atbildīgais zvērinātais revidents, līmenī.

Pārbaude zvērinātu revidentu prakses līmenī tiek veikta balstoties uz Eiropas Revīzijas pārraudzības struktūru komitejas izstrādātās iekšējās kvalitātes kontroles sistēmas novērtēšanas metodoloģijas rīka pamata – *Common Audit Inspection Methodology*, kas balstās uz jautājumu izlasi atsevišķās revīzijas jomās un tiek piemērots grupu revīziju programmās.

¹ Atlase minētajām procedūrām tiek veikta izmantojot informācijas sistēmu, kas ir kā metodoloģijas rīks, kas palīdz Ministrijas pilnvarotajiem pārstāvjiem identificēt un atlasīt uz risku balstītus riskantākos revīzijas uzdevumus.

2023.gada Pārbažu sezonā pirmo reizi Ministrijas pilnvarotie pārstāvji veica pārbaudāmās zvērinātu revidentu prakses IKVS novērtēšanu pamatojoties uz Starptautiskās grāmatvežu federācijas Starptautiskās revīzijas un apliecinājuma uzdevumu standartu padomes (*International Auditing and Assurance Standards Board — IAASB*) izstrādātiem un apstiprinātiem jauniem standartiem kvalitātes vadības jomā: 1.Starptautisko kvalitātes vadības standartu (iepriekš 1.Starptautiskais kvalitātes kontroles standarts) “Kvalitātes vadība formās, kas veic vēsturiskās finanšu informācijas revīziju vai pārbaudi vai sniedz citus apliecinājuma vai saistītos pakalpojumus” (turpmāk – 1.SKVS) un 2.Starptautisko kvalitātes vadības standartu “Darba uzdevuma kvalitātes pārbaudes” (turpmāk – 2.SKVS), kas ievieš pārskatītu, uz risku izvērtējumu balstītu pieeju, kas paredz stingrākas prasības revīzijas prakses pārvaldībai, vadībai un kultūrai ar mērķi stiprināt un modernizēt kvalitātes vadības procesus zvērinātu revidentu praksē (1.SKVS un 2.SKVS, ir piemērojams sākot ar 2022.gada 15.decembri).

Savukārt, attiecībā uz IKVS prasību ievērošanu atsevišķa konkrēta revīzijas uzdevuma, kas sniegts SNS līmenī, Pārbaude tiek veikta, pārliecinoties, vai Pārbaudei pakļautais revīzijas uzdevums ir veikts saskaņā ar Regulas Nr.537/2014, Revīzijas pakalpojumu likuma un Latvijā atzīto SRS prasībām. Pārbaudes ietvaros izvērtēts, kā zvērinātu revidentu prakse, sniedzot revīzijas pakalpojumu atsevišķa konkrēta revīzijas uzdevuma (SNS gada pārskata/konsolidētā gada pārskata revīzijas) ietvaros, pievērš uzmanību tam, vai revīzijas darba grupa atbildīgā zvērinātā revidenta vadībā atbilstoši ir identificējusi un atspoguļojusi būtiskākos un nozīmīgākos veiktā revīzijas uzdevuma riskus, kā arī nodefinējusi un izvēlējusies atbilstošas revīzijas procedūras.

Pārbažu mērķis:

- gūt pietiekamu pārliecību par zvērinātu revidentu prakses sniegto revīzijas pakalpojumu (gada pārskatu un/vai konsolidēto gada pārskatu veiktajām revīzijām) SNS kvalitātes kontroles prasību ievērošanu saskaņā ar Revīzijas pakalpojumu likuma un Regula Nr.537/2014 prasībām, ievērojot SRS;
- pārbaudīt, vai zvērinātu revidentu prakse ievēro iekšējās kvalitātes kontroles politiku un procedūras, kas izstrādātas atbilstoši zvērinātu revidentu prakses darbības apjomam un sarežģītībai.

Veikto Pārbažu skaits uzraudzības posmā

Ministrijas pilnvarotie pārstāvji 2023.gada novembrī uzsāka Pārbažu veikšanu zvērinātu revidentu praksēs, kas veikušas 2022.gada finanšu pārskatu revīzijas. 2023.gada uzraudzības posmā ir veiktas **divas** pilna apjoma Pārbaudes. Pārbaudes tika veiktas attālināti, izmantojot tiešsaistes platformu. Papildus Ministrijas pilnvarotie pārstāvji novērotāja statusā piedalījās sekojošās LZRA veiktajās kvalitātes kontroles pārbaudēs:

1. LZRA veiktajā ierobežota apjoma ārkārtas kvalitātes kontroles pārbaudē (2023.gada novembrī), kas ietvēra konkrētas zvērinātu revidentu prakses veiktās 2022.gada konsolidētā finanšu pārskata revīzijas izvērtējumu, lai noskaidrotu, vai atbildīgais zvērinātais revidents ir ieguvis pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, lai novērtētu revidējamā klienta bilances saistību pilnīgumu un darbības turpināšanās principa piemērošanu gada pārskata sagatavošanā;
2. LZRA veiktajā mērķpārbaudē (2023.gada decembrī), kas bija balstīta uz to, lai pārbaudītu vai attiecīgā zvērinātu revidentu prakse ievēro un izpilda Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – NILLTPFNL) un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma prasības, kā arī LZRA apstiprināto *Kārtību par zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem NILLTPFNL un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma prasību izpildes nodrošināšanai*.

Pārbaūžu rezultāti

Pārbaūžu rezultāti tiek atspoguļoti/apkopoti Pārbaudes protokolā, kas atbilst prasībām, kuras paredzētas Regulas Nr.537/2014 26.panta 9.punktā minētajam inspekciju ziņojuma saturam. Saskaņā ar minētās regulas punktu par katru Pārbaudi Ministrijas pilnvarotie pārstāvji sagatavo protokolu, iekļaujot tajā kvalitātes nodrošināšanas Pārbaudes galvenos secinājumus un ieteikumus, kā arī trūkumu novēršanas plānu, kurā ietver ieteikumus un to ieviešanas termiņus Pārbaudē konstatēto trūkumu novēršanai.

2023.gadā plānotās Pārbaudes tika veiktas saskaņā ar 2023.gada 6.oktobra Ministrijas izstrādāto “Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles prasību ievērošanas pārbaūžu programmu 2023.gadam” (turpmāk – Programma). Programmas ietvaros Pārbaudes tika veiktas tām zvērinātu revidentu praksēm, kuras ir sniegušas revīzijas pakalpojumus SNS par 2022.pārskata gadu.

Ministrijas pilnvarotie pārstāvji divu pilna apjoma Pārbaūžu ietvaros izvērtēja:

1. *pārbaudāmās zvērinātu revidentu prakses līmenī, ieviesto IKVS, tādējādi izvērtējot:*
 - a. vadības atbildību par kvalitāti zvērinātu revidentu praksē;
 - b. būtisku ētikas prasību ievērošanu;
 - c. klienta un revīzijas uzdevuma akceptēšanas procesu;
 - d. riska vadības sistēmas efektivitāti, piesaistot jaunus klientus;
 - e. katra attiecīgā darba uzdevuma izpilde, tostarp uzdevumu deleģēšanas un uzraudzības procesa efektīvu vadīšanu.
2. *pārbaudāmās zvērinātu revidentu prakses kvalitātes kontroles kārtību, atsevišķa revīzijas uzdevuma, kas sniegts SNS, līmenī, tādējādi izvērtējos:*
 - a. kā tiek noteikti un novērtēti revīzijas uzdevuma riski un izvēlētas atbilstošas revīzijas pakalpojuma procedūras;
 - b. vai darbs ir ticis pienācīgi plānots;
 - c. vai ir gūta izpratne par uzņēmumu un tā vidi, vienlaikus, identificējot un izvērtējot krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību iespējamību finanšu pārskatos;
 - d. vai pārbaūžu, novērojumu un pārrunu rezultātā ir gūti pietiekami pierādījumi tam, lai varētu izteikt atzinumu par finanšu pārskatiem un sagatavotu ziņojumu par citiem ar revīzijas pakalpojumu sniegšanu saistītiem jautājumiem;
 - e. vai revīzijas gaitā piesaistītais atbilstošas kompetences speciālists ir pienācīgi pārraudzījis veicamo darbu.

Ministrijas pilnvarotie pārstāvji IKVS efektivitātes līmeni novērtē, veicot pārrunas ar pārbaudāmās zvērinātu revidentu prakses vadītāju un tās darbiniekiem, kā arī pārbaudot dokumentāciju un IT rīku pielietojamību un integritāti.

Tas, kādā veidā un kādā mērā/apjomā zvērinātu revidentu praksē izstrādātā IKVS, tās politikas un procedūras atbilst standartos un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, ir atkarīgs no dažādiem faktoriem, piemēram, zvērinātu revidentu prakses lieluma, klientu apjoma/veida un specifikas (nozares), arī no tā, vai zvērinātu revidentu prakse ir iekļauta kādā revidentu firmu tīklā. Savukārt, novērtējot SNS sniegto revīzijas uzdevumu kvalitāti pārbaudāmajā zvērinātu revidentu praksē, Ministrijas pilnvarotie pārstāvji galveno uzmanību pievērš tam, vai revīzijas darba grupa atbildīgā zvērināta revidenta vadībā atbilstoši Revīzijas pakalpojuma likuma, Regulas Nr.537/2014 un Latvijā atzīto SRS prasībām, ir identificējusi un atbilstoši reaģējusi uz būtiskiem revīzijas uzdevuma riskiem (tos identificējot, izvērtējot un izstrādājot/īstenojot pasākumus risku novēršanai).

Noslēdzoties 2023.gada periodā veiktajām Pārbaudēm, katrai pārbaudītajai zvērinātu revidentu praksei ir piešķirts novērtējums (kategorija²). Attiecīgajā Pārbaudes periodā viena no pārbaudāmajām zvērinātu revidentu praksēm saņēma³ 1.kategoriju un otra – 3.kategoriju.

2023.gada Pārbaudēs konstatētie trūkumi un ieteikumi, lai pilnveidotu revīzijas pakalpojumu sniegšanas kvalitāti

Vienā no 2023.gada uzraudzībai pakļautajām zvērinātu revidentu praksēm Pārbaudes laikā tika konstatētas nepilnības gan zvērinātu revidentu prakses IKVS līmenī, gan atsevišķa konkrēta revīzijas uzdevuma, kas sniegts SNS, līmenī. Ministrijas pilnvarotie pārstāvji 2023.gada uzraudzības posma ietvaros ir identificējuši, galvenokārt, šādus trūkumus⁴:

- nav ievērota prasība par noteikto laika periodu, kad ir publicējams atklātības ziņojums zvērinātu revidentu prakses tīmekļvietnē;
- zvērinātu revidentu prakses kvalitātes vadības sistēmas dokumentācijā nav pilnībā integrētas visas 1.SKVS prasības;
- revīzijas uzdevuma kvalitātes pārbaudei netika piesaistīts kvalitātes kontroles pārbaudītājs, kā arī nav definēts prasību kopums par darba uzdevuma kvalitātes pārbaudēm;
- pārbaudītā atsevišķa revīzijas uzdevuma ietvaros tika konstatēts, ka veiktās revīzijas laikā netika identificēti riski, kas saistīti ar aizdomīgiem darījumiem, vai mākslīgi radītu naudas plūsmu starp uzņēmumiem;
- pārbaudītā atsevišķa revīzijas uzdevuma ietvaros tika konstatēts, ka tikai daļēji ir dokumentēts process attiecībā uz revīzijas pierādījumu atspoguļošanu darba uzdevuma kontekstā;
- pārbaudītā atsevišķa revīzijas uzdevuma ietvaros tika konstatēts, ka revidents nav piedalījies visu krājumu kontu, kuru īpatsvars bilancē pārsniedz noteikto būtiskuma līmeni, inventarizācijā.

Pārbaudāmās zvērinātu revidentu prakses, kurām Pārbaudes laikā tika konstatēti trūkumi, saņēma Ministrijas pilnvaroto pārstāvju ieteikumus, lai novērstu konstatētos trūkumus. Ministrijas pilnvarotie pārstāvji sagatavoja veiktās Pārbaudes protokolu, kurā apkopoja Pārbaudes ietvaros izdarītos secinājumus un ieteikumus, kā arī sagatavoja konstatēto trūkumu aprakstu ar normatīvā regulējuma prasību uzskaitījumu, kas netika ievērots un katram attiecīgajam trūkumam noteiktu ieteikumu, lai to novērstu.

Noslēdzot 2023.gada Pārbaudu periodu, ir apkopoti galvenie ieteikumi, kas jāīsteno pārbaudītajām zvērinātu revidentu praksēm:

- ievietojot atklātības ziņojumu zvērinātu revidentu prakses tīmekļvietnē, ievērot prasību par noteikto laika periodu, kad tas publicējams;
- pārskatīt un pilnveidot zvērinātu revidentu prakses kvalitātes vadības sistēmas dokumentāciju, tādējādi papildinot attiecīgās prakses iekšējās kontroles sistēmu ar izstrādātajiem pamatprincipiem (politikām un procedūrām) atbilstoši 1.SKVS noteiktajām prasībām;
- nodrošināt kvalitātes kontroles pārbaudītāja piesaisti atbilstošajam revīzijas uzdevumam un nodefinēt kvalitātes prasību kopumu atbilstošajam darba uzdevumam;
- sniegt revīzijas pakalpojumu, izvērtēt un dokumentēt visus iespējamus riskus attiecībā uz klientu, tā pārstāvēto nozari un veiktajām darbībām, kā arī aizdomīgiem darījumiem;

² Kategoriju skaidrojumi ir noteikti Ministru kabineta 2017.gada 7.marta noteikumu Nr.136 "Noteikumi par revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles prasību ievērošanas pārbaudi un pilnvaroto pārstāvju kvalifikācijas prasībām" 7.punktā.

³ Detalizētāka informācija pieejama: "Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles prasību ievērošanas pārbaudu (inspekciju) rezultātu apkopojums, 2023.gads", Ministrijas tīmekļvietnes sadaļā: <https://www.fm.gov.lv/lv/kvalitates-kontrole>.

⁴ Detalizētāka informācija pieejama: "Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles prasību ievērošanas pārbaudu (inspekciju) rezultātu apkopojums, 2023.gads", Ministrijas tīmekļvietnes sadaļā: <https://www.fm.gov.lv/lv/kvalitates-kontrole>.

- sniedzot revīzijas pakalpojumu, dokumentēt un apkopot revīzijas pierādījumus, katra veiktā darba uzdevuma ietvaros, kā arī piedalīties visu krājuma kontu inventarizācijā pie klienta, kuru īpatsvars bilanciē pārsniedz noteikto būtiskuma līmeni.

Ministrijas piemērotās sankcijas

Saskaņā ar Revīzijas pakalpojumu likuma 38.² pantu Ministrija izdod administratīvos aktus (lēmumus) par sankciju un uzraudzības pasākumu piemērošanu zvērinātu revidentu praksēm, kuras sniedz revīzijas pakalpojumus SNS. Papildus minētā panta ceturtā daļa nosaka, ka Revīzijas pakalpojumu likuma un Regulas Nr.537/2014 prasību neievērošanas gadījumā Ministrija ir tiesīga piemērot zvērinātu revidentu praksēm, kas sniedz revīzijas pakalpojumus SNS, attiecīgas Revīzijas pakalpojumu likumā (38.² panta ceturtajā daļā) minētās sankcijas vai uzraudzības pasākumus. Lemjot par konkrētam zvērinātam revidentam un/vai zvērinātu revidentu praksei piemērojamo sankciju un/vai uzraudzības pasākumu, Ministrija ņem vērā šā likuma 38.² piektajā daļā minētos vērtēšanas kritērijus un iepriekš revīzijas pakalpojumu jomā pēc veida, rakstura, būtības, sekām vai citām pazīmēm līdzīgiem pārkāpumiem piemērotās sankcijas un uzraudzības pasākumus.

Ministrijas galvenais mērķis ir nodrošināt vienveidīgu sankciju un uzraudzības pasākumu piemērošanu pēc vienotiem principiem un nosacījumiem, izvērtējot katru situāciju atsevišķi. Tādējādi ievērojot “konsultē vispirms” principu, saskaņā ar kuru Ministrija piemēro sankcijas un uzraudzības pasākumus sadarbībā ar zvērinātu revidentu praksēm, lai pēc iespējas ātrāk un efektīvāk novērstu pārkāpumu, nevis tūlītēji piemērotu kādu no sankcijām un/vai uzraudzības pasākumiem.

2023.gada Pārbauzu periodā vienā no pārbaudītajām zvērinātu revidentu praksēm tika konstatētas nepilnības – IKVS un atsevišķa revīzijas uzdevuma, kas sniegts SNS, līmenī, kas uzskatāmas par trūkumiem. Ņemot vērā, ka uz šī Ziņojuma izdošanas brīdi konstatēto trūkumu novēršanai noteiktie termiņi vēl nav iestājušies, tādējādi arī sankciju piemērošanas nepieciešamība vēl nav izvērtēta.

Ministrijas un LZRA sadarbība

2023.gada 17.novembrī Ministrija un LZRA parakstīja sadarbības memorandu⁵. Tā mērķis ir pilnveidot revīzijas institūta potenciāla izmantošanu un uzturēt augstu revīzijas pakalpojuma kvalitāti, tādējādi veicinot ēnu ekonomikas, interešu konflikta riska, kā arī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku tālāku mazināšanu finanšu pārskatu revīzijai pakļauto uzņēmumu segmentā.

Memorands iezīmē abu pušu izvirzītās stratēģiskās prioritātes un apņemšanos sasniegt izvirzītos mērķus revīzijas pakalpojuma kvalitātes nodrošināšanas jomā. Memoranda īstenošanas plānā ir ietverti inovatīvi veidi, kā veicināt abu uzraudzības iestāžu izpratnes pilnveidošanu par revīzijai pakļauto uzņēmumu nozares riskiem un to samazināšanu.

Nozīmīgākie Ministrijas uzdevumi 2024.gada uzraudzības periodam

Pārbauzu joma ietver zvērinātu revidentu prakses IKVS novērtējumu, lai pārbaudes veicējs varētu objektīvi apliecināt zvērināta revidenta prakses sniegto profesionālo pakalpojumu kvalitāti. Ministrija par prioritāti nākamajā periodā veicamajām Pārbaudēm izvirza šādus galvenos jautājumus:

⁵ Detalizētāka informācija pieejama, Ministrijas tīmekļvietnes sadaļā: [FM un LZRA paraksta sadarbības memorandu | Finanšu ministrija](#)

- revidējamās SNS darbības turpināšanas risku novērtējums – gada pārskata un/vai konsolidētā gada pārskata veiktās revīzijas ietvaros zvērināta revidenta apzinātie notikumi vai apstākļi, kas rada vai varētu radīt būtiskas šaubas par revidējamās SNS spēju turpināt savu darbību;
- noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai un sankciju riskiem izstrādātās iekšējās kontroles sistēmas pastāvēšana;
- revīzijas uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaude – vai zvērinātu revidentu prakses līmenī piesaistītais revīzijas uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudītājs/-ji ir ievērojis/-uši noteiktās normatīvā regulējuma prasības attiecībā uz konkrēta SNS uzdevuma kontroles pārbaudi.

*Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu